Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 3ης Σεπτεμβρίου 2020 *

«Προδικαστική παραπομπή – Απόβλητα – Μεταφορές – Κανονισμός (ΕΚ) 1013/2006 – Απόβλητα που υπόκεινται σε προηγούμενη έγγραφη διαδικασία κοινοποιήσεως και συγκαταθέσεως – Άρθρο 1, παράγραφος 3 – Μεταφορές που υπόκεινται σε απαιτήσεις εγκρίσεως – Οδηγία 2008/98/ΕΚ – Άρθρο 5, παράγραφος 1 – Έννοια "υποπροϊόντων" – Κανονισμός (ΕΚ) 1069/2009 – Άρθρο 3, σημείο 1 – Έννοια "ζωικών υποπροϊόντων" – Μεταφορές μείγματος ζωικών υποπροϊόντων και άλλων υλικών»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-21/19 έως C-23/19,

με αντικείμενο τρεις αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (εφετείο Arnhem-Leuvarde, Κάτω Χώρες) με αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2018, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 15 Ιανουαρίου 2019, στο πλαίσιο ποινικών δικών κατά

XN (C-21/19),

YO (C-22/19),

P. F. Kamstra Recycling BV (C-23/19),

παρισταμένης της:

Openbaar Ministerie,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Regan, πρόεδρο τμήματος, I. Jarukaitis, E. Juhász, M. Ilešič και K. Λυκούργο (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: M. Ferreira, διοικητική υπάλληλος

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Δεκεμβρίου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– οι XN, YO και P. F. Kamstra Recycling BV, εκπροσωπούμενοι από τους M. J. J. E. Stassen και R. Laan, advocaten,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

– η Openbaar Ministerie, εκπροσωπούμενη από τον A. C. L. van Holland,

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman, C. S. Schillemans και H. S. Gijzen,

– η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Traband και D. Colas, καθώς και από τις A.-L. Desjonquères και C. Mosser,

– η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την J. Schmoll και τον G. Hesse,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους W. Farrell και F. Thiran, καθώς και από την L. Haasbeek,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 2020,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού (ΕΚ) 1013/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων (ΕΕ 2006, L 190, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 135/2012 της Επιτροπής, της 16ης Φεβρουαρίου 2012 (ΕΕ 2012, L 46, σ. 30) (στο εξής: κανονισμός 1013/2006), του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών (ΕΕ 2008, L 312, σ. 3), καθώς και του κανονισμού (ΕΚ) 1069/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, περί υγειονομικών κανόνων για ζωικά υποπροϊόντα και παράγωγα προϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 1774/2002 (κανονισμός για τα ζωικά υποπροϊόντα) (ΕΕ 2009, L 300, σ. 1).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ποινικών δικών κατά των XN, YO και P. F. Kamstra Recycling BV σχετικά με τη μεταφορά μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων και άλλων υλικών από τις Κάτω Χώρες στη Γερμανία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1013/2006

3 Το άρθρο 1, παράγραφοι 1 έως 3, του κανονισμού 1013/2006 προβλέπει τα εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός θεσπίζει διαδικασίες και καθεστώτα ελέγχου για τις μεταφορές αποβλήτων, ανάλογα με την προέλευση, τον προορισμό και το δρομολόγιο της μεταφοράς, τον τύπο των μεταφερομένων αποβλήτων και τον τύπο επεξεργασίας στον οποίο πρόκειται να υποβληθούν τα απόβλητα στον προορισμό τους.

2. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις μεταφορές αποβλήτων:

α) μεταξύ κρατών μελών, εντός της Κοινότητας […]

[…]

3. Εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού τα ακόλουθα:

[…]

δ) οι μεταφορές οι οποίες υπόκεινται στις απαιτήσεις έγκρισης του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1774/2002 [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Οκτωβρίου 2002, για τον καθορισμό υγειονομικών κανόνων σχετικά με τα ζωικά υποπροϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο (ΕΕ 2002, L 273, σ. 1)]·

[…]».

4 Το άρθρο 2 του κανονισμού 1013/2006 προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

1) “απόβλητα”, τα απόβλητα όπως ορίζονται με το άρθρο 1 παράγραφος 1, στοιχείο α) της οδηγίας 2006/12/ΕΚ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006, περί των στερεών αποβλήτων (ΕΕ 2006, L 114, σ. 9)]·

[…]

34) “μεταφορά”, η μεταφορά αποβλήτων που προορίζονται για αξιοποίηση ή διάθεση, η οποία έχει προγραμματισθεί ή πραγματοποιείται:
α) μεταξύ μιας χώρας και άλλης χώρας· […]

[…]».

Η οδηγία 2008/98

5 Το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 2008/98 προβλέπει τα εξής:

«Τα ακόλουθα εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, εφόσον καλύπτονται από άλλες κοινοτικές νομοθετικές πράξεις:

[…]

β) ζωικά υποπροϊόντα, συμπεριλαμβανομένων των μεταποιημένων προϊόντων που καλύπτονται από τον κανονισμό [1774/2002] εκτός από εκείνα που προορίζονται για αποτέφρωση, υγειονομική ταφή ή χρήση σε εγκαταστάσεις βιοαερίου ή κομποστοποίησης·

[…]».

6 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής, με τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1) "απόβλητα": κάθε ουσία ή αντικείμενο το οποίο ο κάτοχός του απορρίπτει ή προτίθεται ή υποχρεούται να απορρίψει·

[…]».

7 Το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας, με τον τίτλο «Υποπροϊόντα», προβλέπει τα εξής:

«1. Μια ουσία ή αντικείμενο που προκύπτει από διαδικασία παραγωγής, πρωταρχικός σκοπός της οποίας δεν είναι η παραγωγή αυτού του στοιχείου, μπορεί να θεωρείται ότι δεν συνιστά απόβλητο όπως αναφέρεται στο άρθρο 3, σημείο 1) αλλά υποπροϊόν μόνον εάν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

α) είναι βέβαιη η περαιτέρω χρήση της ουσίας ή του αντικειμένου,

β) η ουσία ή το αντικείμενο είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν απ' ευθείας χωρίς άλλη επεξεργασία πέραν της συνήθους βιομηχανικής πρακτικής,

γ) η ουσία ή το αντικείμενο παράγεται ως αναπόσπαστο μέρος μιας παραγωγικής διαδικασίας, και

δ) η περαιτέρω χρήση είναι σύννομη, δηλαδή η ουσία ή το αντικείμενο πληροί όλες τις σχετικές απαιτήσεις περί προϊόντων και προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας για τη συγκεκριμένη χρήση και δεν πρόκειται να έχει δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον ή την ανθρώπινη υγεία.

[…]»

Η νομοθεσία σχετικά με τα ζωικά υποπροϊόντα

– Ο κανονισμός 1774/2002

8 Το άρθρο 2 του κανονισμού 1774/2002, με τίτλο «Ορισμοί», προέβλεπε τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) ζωικά υποπροϊόντα: ολόκληρα πτώματα ή μέρη ζώων ή προϊόντα ζωικής προέλευσης που αναφέρονται στα άρθρα 4, 5 και 6, τα οποία δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, καθώς και τα ωάρια, τα έμβρυα και το σπέρμα·

[…]

δ) υλικό της κατηγορίας 3: τα ζωικά υποπροϊόντα που αναφέρονται στο άρθρο 6·

[…]».

9 Κατά το άρθρο 6 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Υλικά της κατηγορίας 3», «[τ]α υλικά της κατηγορίας 3 περιλαμβάνουν τα ακόλουθα ζωικά υποπροϊόντα, ή κάθε υλικό που περιέχει παρόμοια υποπροϊόντα». Η φράση «ή κάθε υλικό που περιέχει παρόμοια υποπροϊόντα» χρησιμοποιείτο επίσης για τον ορισμό των υλικών των κατηγοριών 1 και 2, στα άρθρα 4 και 5 του ίδιου κανονισμού.

10 Το άρθρο 8 του κανονισμού 1774/2002, με τίτλο «Αποστολή ζωικών υποπροϊόντων και μεταποιημένων προϊόντων σε άλλα κράτη μέλη», προέβλεπε στην παράγραφο 2 ότι η παραλαβή υλικού των κατηγοριών 1 και 2, μεταποιημένων προϊόντων προερχόμενων από τα υλικά αυτά και μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών έπρεπε να έχει εγκριθεί από το κράτος μέλος προορισμού. Η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου προέβλεπε ότι τα ζωικά υποπροϊόντα και τα μεταποιημένα προϊόντα της παραγράφου 2 του εν λόγω άρθρου έπρεπε να συνοδεύονται από εμπορικό έγγραφο ή, εφόσον ο εν λόγω κανονισμός το προέβλεπε, από υγειονομικό πιστοποιητικό, και να μεταφέρονται απευθείας στη μονάδα προορισμού, η οποία έπρεπε να έχει εγκριθεί σύμφωνα με τον ίδιο κανονισμό.

– Ο κανονισμός 1069/2009

11 Οι αιτιολογικές σκέψεις 5, 6, 57 και 58 του κανονισμού 1069/2009 έχουν ως εξής:

«(5) Χρειάζεται ένα συνεκτικό και συνολικό πλαίσιο κοινοτικών υγειονομικών κανόνων για τη συλλογή, τη μεταφορά, τον χειρισμό, τον μετασχηματισμό, τη μεταποίηση, την αποθήκευση, τη διάθεση στην αγορά, τη διανομή, τη χρήση ή την απόρριψη των ζωικών υποπροϊόντων.

(6) Οι γενικοί αυτοί κανόνες θα πρέπει να είναι ανάλογοι με τον κίνδυνο που παρουσιάζουν τα ζωικά υποπροϊόντα για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων όταν οι επιχειρήσεις τα χειρίζονται κατά τα διάφορα στάδια της αλυσίδας, από τη συλλογή έως τη χρήση ή την απόρριψή τους. Οι κανόνες αυτοί θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη τους κινδύνους για το περιβάλλον κατά τη διάρκεια των διαδικασιών αυτών. Το κοινοτικό πλαίσιο θα πρέπει να περιλαμβάνει υγειονομικούς κανόνες για τη διάθεση στην αγορά, συμπεριλαμβανομένων του ενδοκοινοτικού εμπορίου και της εισαγωγής ζωικών υποπροϊόντων, κατά περίπτωση.

[…]

(57) Για λόγους συνοχής της κοινοτικής νομοθεσίας, είναι αναγκαίο να διευκρινισθεί η σχέση των κανόνων που καθορίζονται στον παρόντα κανονισμό με την κοινοτική νομοθεσία για τα απόβλητα. […]

(58) Επιπλέον, θα πρέπει να εξασφαλισθεί ότι τα ζωικά υποπροϊόντα τα οποία έχουν αναμειχθεί ή μολυνθεί από επικίνδυνα απόβλητα, όπως αναφέρονται στην απόφαση 2000/532/ΕΚ της Επιτροπής, της 3ης Μαΐου 2000, για αντικατάσταση της απόφασης 94/3/ΕΚ για τη θέσπιση καταλόγου αποβλήτων σύμφωνα με το άρθρο 1 στοιχείο α) της οδηγίας 75/442/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της απόφασης 94/904/ΕΚ του Συμβουλίου για την κατάρτιση καταλόγου επικίνδυνων αποβλήτων κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 παράγραφος 4 της οδηγίας 91/689/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τα επικίνδυνα απόβλητα [(ΕΕ 2000, L 226, σ. 3)], […] αποστέλλονται μόνον μεταξύ κρατών μελών σύμφωνα με τον κανονισμό [1013/2006]. […]»

12 Το άρθρο 1 του κανονισμού 1069/2009 προβλέπει τα εξής:

«Ο παρών κανονισμός καθορίζει τους κανόνες για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων σε σχέση με τα ζωικά υποπροϊόντα και τα παράγωγα προϊόντα τους, με σκοπό να αποτρέψει και να ελαχιστοποιήσει τους κινδύνους για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων που προέρχονται από τα προϊόντα αυτά, και ιδίως να προστατεύσει την ασφάλεια της τροφικής αλυσίδας των ανθρώπων και των ζώων.»

13 Το άρθρο 3 του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1. "ζωικά υποπροϊόντα": ολόκληρα πτώματα ή μέρη πτωμάτων ζώων, προϊόντα ζωικής προέλευσης ή άλλα προϊόντα που λαμβάνονται από ζώα και δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, μεταξύ των οποίων και τα ωοκύτταρα, τα έμβρυα και το σπέρμα·

[…]

27. "απόβλητα": τα απόβλητα, όπως ορίζονται στο άρθρο 3, σημείο 1 της οδηγίας [2008/98].»

14 Το άρθρο 7 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Κατηγοριοποίηση των ζωικών υποπροϊόντων και των παράγωγων προϊόντων», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Τα ζωικά υποπροϊόντα κατηγοριοποιούνται σε ειδικές κατηγορίες ανάλογα με το επίπεδο κινδύνου που παρουσιάζουν για τη δημόσια υγεία και την υγεία των ζώων, σύμφωνα με τους καταλόγους που καθορίζονται στα άρθρα 8, 9 και 10.»

15 Οι διατάξεις των άρθρων 12 έως 14 του κανονισμού 1069/2009 προβλέπουν, μεταξύ άλλων, τους όρους υπό τους οποίους τα υλικά των κατηγοριών 1, 2 και 3, εφόσον αποτελούν απόβλητα, απορρίπτονται ή ανακτώνται μέσω συναποτεφρώσεως.

16 Το άρθρο 41 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Εισαγωγή και διαμετακόμιση», προβλέπει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, η εισαγωγή και η διαμετακόμιση:

[…]

β) των ζωικών υποπροϊόντων ή των παράγωγων προϊόντων τους τα οποία έχουν αναμειχθεί ή μολυνθεί από οιαδήποτε απόβλητα που χαρακτηρίζονται ως επικίνδυνα στην απόφαση [2000/532] πραγματοποιούνται μόνο υπό την προϋπόθεση των απαιτήσεων του κανονισμού [1013/2006].

[…]»

17 Το άρθρο 43 του κανονισμού 1069/2009, με τίτλο «Εξαγωγή», προβλέπει στην παράγραφο 5 τα εξής:

«Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 3 και 4, η εξαγωγή:

[…]

β) των ζωικών υποπροϊόντων ή των παράγωγων προϊόντων τους τα οποία έχουν αναμειχθεί ή μολυνθεί από οιαδήποτε απόβλητα που χαρακτηρίζονται ως επικίνδυνα στην απόφαση [2000/532] πραγματοποιείται μόνο υπό την προϋπόθεση των απαιτήσεων του κανονισμού [1013/2006].»

18 Κατά το άρθρο 48 του κανονισμού 1069/2009, με τίτλο «Έλεγχοι για την αποστολή σε άλλα κράτη μέλη»:

«1. Οσάκις υπεύθυνος επιχείρησης σκοπεύει να αποστείλει υλικά της κατηγορίας 1, υλικά της κατηγορίας 2 και κρεατάλευρα και οστεάλευρα ή ζωικό λίπος που παράγεται από υλικά της κατηγορίας 1 και της κατηγορίας 2 σε άλλο κράτος μέλος, πληροφορεί σχετικά την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προελεύσεως και την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού.

Η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προορισμού αποφασίζει ως εξής σχετικά με την αίτηση του υπευθύνου εντός ορισμένης χρονικής περιόδου:

α) αρνείται την παραλαβή του φορτίου·

β) αποδέχεται το φορτίο χωρίς όρους· ή

γ) αποδέχεται την παραλαβή του φορτίου με τους ακόλουθους όρους:
   i) εάν τα παράγωγα προϊόντα δεν έχουν υποβληθεί σε αποστείρωση υπό πίεση, υποβάλλονται υποχρεωτικά στην επεξεργασία αυτή· ή
   ii) τα ζωικά υποπροϊόντα ή τα παράγωγα προϊόντα πρέπει να συμμορφώνονται με οποιουσδήποτε όρους αφορούν την αποστολή του φορτίου οι οποίοι δικαιολογούνται για την προστασία της δημόσιας υγείας και της υγείας των ζώων, για να εξασφαλίζεται ότι ο χειρισμός των ζωικών προϊόντων και των παράγωγων προϊόντων γίνεται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.

[…]

6. Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 1 έως 5, τα ζωικά υποπροϊόντα ή τα παράγωγα προϊόντα τους που αναφέρονται στις εν λόγω παραγράφους και τα οποία έχουν αναμειχθεί ή μολυνθεί με οιαδήποτε απόβλητα που χαρακτηρίζονται ως επικίνδυνα στην απόφαση [2000/532] αποστέλλονται σε άλλα κράτη μέλη μόνο υπό τις προϋποθέσεις των απαιτήσεων του κανονισμού [1013/2006].

[…]»

– Ο κανονισμός (ΕΕ) 142/2011

19 Το κεφάλαιο ΙΙΙ του παραρτήματος VIII του κανονισμού (ΕΕ) 142/2011 της Επιτροπής, της 25ης Φεβρουαρίου 2011, […] για την εφαρμογή της οδηγίας 97/78/ΕΚ του Συμβουλίου όσον αφορά ορισμένα δείγματα και τεμάχια που εξαιρούνται από κτηνιατρικούς ελέγχους στα σύνορα οι οποίοι αναφέρονται στην εν λόγω οδηγία (ΕΕ 2011, L 54, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 2019/1084 της Επιτροπής, της 25ης Ιουνίου 2019 (ΕΕ 2019, L 171, σ. 100), περιλαμβάνει υπόδειγμα του εμπορικού εγγράφου για τη μεταφορά, εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ζωικών υποπροϊόντων και παραγώγων προϊόντων που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, σύμφωνα με τον κανονισμό 1069/2009. Το έγγραφο αυτό, το οποίο, σύμφωνα με το σημείο 4 του κεφαλαίου ΙΙΙ, πρέπει να συνοδεύει τα ζωικά υποπροϊόντα και τα παράγωγα προϊόντα κατά τη μεταφορά τους εντός της Ένωσης, αναφέρει στη σημείωσή του σχετικά με το πεδίο I.31, με τίτλο «Είδος εμπορεύματος», τα εξής:

«[…] Επιλέξτε εμπόρευμα από τον ακόλουθο κατάλογο: […] [είδη ζωικού υποπροϊόντος ή παράγωγου προϊόντος] αναμεμειγμένα με μη επικίνδυνα απόβλητα [κωδικός EURAL] […].»

Το ολλανδικό δίκαιο

20 Το άρθρο 1.1, παράγραφος 6, του Wet milieubeheer (νόμου περί προστασίας του περιβάλλοντος) προβλέπει τα εξής:

«[…] Σε κάθε περίπτωση δεν θεωρούνται ως απόβλητα τα υλικά, τα μείγματα ή τα αντικείμενα που συνιστούν υποπροϊόντα κατά την έννοια του άρθρου 5 της [οδηγίας 2008/98], εφόσον τα υποπροϊόντα αυτά πληρούν τις προϋποθέσεις του ανωτέρω άρθρου και τα σχετικά κριτήρια που θεσπίζονται σε εκτελεστικό μέτρο εκδοθέν δυνάμει του εν λόγω άρθρου της [οδηγίας 2008/98] ή σε υπουργική απόφαση.»

21 Το άρθρο 10.60, παράγραφος 2, του ως άνω νόμου προβλέπει τα εξής:

«Απαγορεύεται η τέλεση πράξεων όπως οι προβλεπόμενες στο άρθρο 2, σημείο 35, του [κανονισμού 1013/2006, το οποίο ορίζει την έννοια της "παράνομης μεταφοράς"].»

Οι διαφορές της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

22 Στο πλαίσιο τριών ποινικών δικών, η Openbaar Ministerie (εισαγγελία, Κάτω Χώρες) προσάπτει στην εταιρία P. F. Kamstra Recycling BV, καθώς και στους XN και YO, δύο φυσικά πρόσωπα που εργάζονται για την εταιρία αυτή (στο εξής καλούμενοι από κοινού: κατηγορούμενοι), ότι, μεταξύ της 10ης Ιουνίου 2011 και της 19ης Ιουνίου 2012, μετέφεραν από τις Κάτω Χώρες προς τη Γερμανία, χωρίς προηγούμενη κοινοποίηση προς τις αρμόδιες αρχές ή/και χωρίς τη συγκατάθεσή τους σύμφωνα με τον κανονισμό 1013/2006, μείγμα άλμης και ζωικών ιστών, μείγμα υπολειμμάτων λίπους και άλμης, μείγμα ιλύος καθαρισμού και άλλων (άγνωστων) αποβλήτων, μείγμα ιλύος καθαρισμού και αποβλήτων (γαλακτοκομικών προϊόντων), καθώς και μείγμα ιλύος από επεξεργασία λυμάτων και συμπυκνώματος πρωτεϊνών.

23 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, τουλάχιστον όσον αφορά ένα ή δύο από τα συγκεκριμένα μείγματα, πρόκειται εν μέρει για ζωικά υποπροϊόντα και εν μέρει για άλλα υλικά και ότι τα ζωικά υποπροϊόντα, στην περίπτωση αυτή, αποτελούσαν υλικά της κατηγορίας 3, υπό την έννοια του άρθρου 10 του κανονισμού 1069/2009. Τα εν λόγω μείγματα προορίζονταν για χρήση σε εγκατάσταση παραγωγής βιοαερίου στη Γερμανία.

24 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το ζήτημα που τίθεται στις υπό κρίση υποθέσεις είναι εάν οι μεταφορές των μειγμάτων που αναφέρονται στο κατηγορητήριο εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006 ή στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009.

25 Επισημαίνει ότι, κατά τη γνώμη της εισαγγελικής αρχής, εφαρμογή έχει ο κανονισμός 1013/2006, δεδομένου ότι τα εν λόγω μείγματα πρέπει πάντοτε να χαρακτηρίζονται ως «απόβλητα». Κατά το αιτούν δικαστήριο, το κατά πόσον πρόκειται για ζωικά υποπροϊόντα πρέπει να εκτιμηθεί βάσει των κριτηρίων που προβλέπονται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, καθώς και βάσει του ορισμού των «ζωικών υποπροϊόντων» που περιλαμβάνεται στο άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009.

26 Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι οι κατηγορούμενοι θεωρούν ότι εν προκειμένω πρέπει να εφαρμοστεί ο κανονισμός 1069/2009 και όχι ο κανονισμός 1013/2006, δεδομένου ότι τα μείγματα περί των οποίων γίνεται λόγος στις πράξεις διώξεως συνιστούν ζωικά υποπροϊόντα. Συγκεκριμένα, κατ' αυτούς, όσον αφορά τα ζωικά υποπροϊόντα, ο κανονισμός 1069/2009 κατισχύει του κανονισμού 1013/2006. Συναφώς, οι κατηγορούμενοι στηρίζουν τον ισχυρισμό ότι τα επίμαχα μείγματα είναι ζωικά υποπροϊόντα στον ορισμό των «ζωικών υποπροϊόντων» ο οποίος περιλαμβάνεται στον προγενέστερο κανονισμό περί ζωικών υποπροϊόντων, ήτοι στον κανονισμό 1774/2002. Σύμφωνα με τον τελευταίο ως άνω κανονισμό, όπως προβάλλουν οι κατηγορούμενοι, η έννοια των «ζωικών υποπροϊόντων» περιλαμβάνει και «κάθε υλικό/κάθε μείγμα που περιέχει ζωικά υποπροϊόντα».

27 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, κατά την άποψη των κατηγορουμένων, καίτοι ο κανονισμός 1069/2009 μνημονεύει πλέον μόνον τα υλικά που περιέχουν ζωικά υποπροϊόντα, εντούτοις δεν σκόπευε να τροποποιήσει τον ορισμό της έννοιας των «ζωικών υποπροϊόντων» που περιλαμβάνεται στον κανονισμό 1774/2002. Προς στήριξη της απόψεως αυτής, οι κατηγορούμενοι παραπέμπουν στην έκθεση πραγματογνωμοσύνης της 10ης Μαρτίου 2016, η οποία διατάχθηκε πρωτοδίκως από το rechtbank Gelderland (πρωτοδικείο Gelderland, Κάτω Χώρες). Επομένως, τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων (εξαιρουμένων των μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων που περιέχουν

επικίνδυνα απόβλητα) εμπίπτουν, κατά τους κατηγορουμένους, επίσης στον ορισμό των «ζωικών υποπροϊόντων» ο οποίος περιλαμβάνεται στον κανονισμό 1069/2009, ανεξαρτήτως της αναλογίας αναμείξεως των ζωικών υποπροϊόντων με τα άλλα υλικά.

28 Συμμεριζόμενο τη γνώμη που περιλαμβάνεται στην εν λόγω έκθεση πραγματογνωμοσύνης, το rechtbank Gelderland (πρωτοδικείο Gelderland) απάλλαξε τους κατηγορουμένους από τις πράξεις που τους προσάπτονταν. Στη συνέχεια, η εισαγγελία άσκησε έφεση κατά των απαλλακτικών αποφάσεων ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

29 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι από το σχετικό νομικό πλαίσιο προκύπτει ότι ο κανονισμός 1013/2006 δεν έχει εφαρμογή στις μεταφορές που υπόκεινται στο καθεστώς των απαιτήσεων από τις οποίες εξαρτάται η έγκριση βάσει του κανονισμού 1069/2009. Λαμβανομένης υπόψη της θέσεως της εισαγγελικής αρχής, η οποία θεωρεί ότι υλικό το οποίο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «υποπροϊόν», υπό την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, συνιστά «απόβλητο» το οποίο εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατ' αρχάς με ποιον τρόπο η έννοια των «ζωικών υποπροϊόντων» του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 συναρμόζεται με την έννοια των «ζωικών υποπροϊόντων» του κανονισμού 1069/2009. Ειδικότερα, διερωτάται αν υλικό το οποίο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως υποπροϊόν, υπό την έννοια της οδηγίας αυτής, μπορεί παρά ταύτα να θεωρηθεί ως «ζωικό υποπροϊόν», υπό την έννοια του κανονισμού αυτού, και, ως εκ τούτου, να εξαιρεθεί από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006, βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του ίδιου κανονισμού.

30 Στη συνέχεια, κατά το αιτούν δικαστήριο, χρήζει ερμηνείας το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006, προκειμένου να προσδιοριστεί ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να νοείται η εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού που προβλέπεται σχετικά με τις μεταφορές οι οποίες υπόκεινται στις απαιτήσεις εγκρίσεως του κανονισμού 1069/2009. Συναφώς, τίθεται κατά το αιτούν δικαστήριο το ζήτημα αν η εξαίρεση αυτή αφορά τη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων μεταξύ δύο κρατών μελών, ανεξαρτήτως της κατηγορίας στην οποία εμπίπτουν τα υλικά αυτά, ή τη μεταφορά υλικών που μνημονεύονται στο άρθρο 48 του κανονισμού 1069/2009, τα οποία περιορίζονται στα «ζωικά υποπροϊόντα» ή στα «παράγωγα προϊόντα», υπό την έννοια της διατάξεως αυτής, ήτοι υλικά της κατηγορίας 1, υλικά της κατηγορίας 2, και ορισμένα προϊόντα που παράγονται από αυτά, συμπεριλαμβανομένων των μεταποιημένων ζωικών πρωτεϊνών που προέρχονται από υλικά της κατηγορίας 3.

31 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006 έχει την έννοια ότι αφορά και τις μεταφορές μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων και άλλων υλικών, και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, αν έχει σημασία το ποσοστό των ζωικών υποπροϊόντων στο μείγμα, σε σχέση με τα άλλα υλικά.

32 Συναφώς, πρέπει κατά το αιτούν δικαστήριο να κριθεί αν ο ορισμός των «ζωικών υποπροϊόντων» που περιλαμβάνεται στον κανονισμό 1069/2009 συνιστά ουσιαστική τροποποίηση του ορισμού που περιελάμβανε ο κανονισμός 1774/2002, υπό την έννοια ότι ποσότητα υλικών που έχουν αναμειχθεί με ποσότητα ζωικού υποπροϊόντος, ανεξαρτήτως της αναλογίας μεταξύ των δύο ποσοτήτων, δεν μπορεί πλέον να χαρακτηριστεί ως «ζωικό υποπροϊόν», με συνέπεια η μεταφορά τέτοιου είδους μείγματος να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006. Το αιτούν δικαστήριο σημειώνει ότι η γραμματική ερμηνεία του ορισμού αυτού που περιλαμβάνεται στον κανονισμό 1069/2009 θα οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι ο εν λόγω κανονισμός σκοπό είχε να επιφέρει την επίμαχη τροποποίηση, πλην όμως, βάσει των προαναφερθέντων επιχειρημάτων που στηρίζονται στην έκθεση πραγματογνωμοσύνης, θα μπορούσε να συναχθεί το αντίθετο συμπέρασμα.

33 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (εφετείο Arnhem-Leuvarde, Κάτω Χώρες) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει να θεωρηθεί ότι ουσία η οποία δεν συνιστά υποπροϊόν υπό την έννοια της οδηγίας 2008/98 δεν συνιστά εξ ορισμού ούτε ζωικό υποπροϊόν υπό την έννοια του κανονισμού 1069/2009, με συνέπεια να μην εξαιρείται η ουσία αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού 1013/2006, από το πεδίο εφαρμογής του ανωτέρω κανονισμού; Ή, μήπως, δεν αποκλείεται να εμπίπτει μια ουσία στον ορισμό των "ζωικών υποπροϊόντων" υπό την έννοια του κανονισμού 1069/2009, όταν η ουσία αυτή δεν πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, με αποτέλεσμα να μην εμπίπτει άνευ ετέρου στον κανονισμό 1013/2006;

2) Ποια έννοια έχει η μεταφορά αποβλήτων που υπόκειται στις απαιτήσεις εγκρίσεως του κανονισμού 1774/2002 (νυν κανονισμός 1069/2009), όπως ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, του κανονισμού 1013/2006: έχει την έννοια της μεταφοράς ζωικών υποπροϊόντων (από ένα κράτος μέλος προς άλλο κράτος μέλος), χωρίς να έχει σημασία σε ποια κατηγορία ανήκουν τα υλικά αυτά; Ή μήπως έχει την έννοια της μεταφοράς των υλικών που μνημονεύονται στο άρθρο 48 του κανονισμού 1069/2009 (πρώην άρθρο 8 του κανονισμού 1774/2002), τα οποία περιορίζονται στα ζωικά υποπροϊόντα και στα παράγωγα προϊόντα τους υπό την έννοια της διατάξεως αυτής, ήτοι υλικών της κατηγορίας 1, υλικών της κατηγορίας 2 και ορισμένων παράγωγων προϊόντων συμπεριλαμβανομένης της μεταποιημένης ζωικής πρωτεΐνης, η οποία είναι παράγωγο προϊόν υλικών της κατηγορίας 3;

3) Αν η μεταφορά αποβλήτων που υπόκειται στις απαιτήσεις εγκρίσεως του κανονισμού 1774/2002 (νυν κανονισμός 1069/2009), όπως ορίζεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, initio και στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006, έχει την έννοια της μεταφοράς ζωικών υποπροϊόντων (από ένα κράτος μέλος προς άλλο κράτος μέλος), χωρίς να έχει σημασία σε ποια κατηγορία ανήκουν τα υλικά αυτά, έχει το άρθρο 1, παράγραφος 3, initio και στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006 επίσης την έννοια ότι εμπίπτουν σε αυτό και μεταφορές μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων και άλλων ουσιών και, αν ναι, έχει σημασία η αναλογία αναμείξεως των ζωικών υποπροϊόντων και των άλλων ουσιών; Ή μήπως, συνεπεία της αναμείξεως του με άλλη ουσία, χάνει το ζωικό υποπροϊόν τον χαρακτήρα του ζωικού υποπροϊόντος υπό την έννοια του κανονισμού 1069/2009 και θεωρείται απόβλητο υπό την έννοια του κανονισμού 1013/2006;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

34 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 και το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009 έχουν την έννοια ότι υλικό το οποίο δεν δύναται να χαρακτηριστεί ως «υποπροϊόν» υπό την έννοια της πρώτης εκ των διατάξεων αυτών μπορεί παρά ταύτα να θεωρηθεί «ζωικό υποπροϊόν» υπό την έννοια της δεύτερης εκ των διατάξεων αυτών.

35 Αφενός, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98, ως «υποπροϊόν» νοείται ουσία ή αντικείμενο που προκύπτει από διαδικασία παραγωγής της οποίας πρωταρχικός σκοπός δεν είναι η παραγωγή αυτού του στοιχείου, και το οποίο πληροί ορισμένες προϋποθέσεις που απαριθμούνται στην παράγραφο 1, στοιχεία α' έως δ', του ίδιου άρθρου. Επιπλέον, κατά το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009, τα «ζωικά υποπροϊόντα» είναι ολόκληρα πτώματα ή μέρη πτωμάτων ζώων, προϊόντα ζωικής προέλευσης ή άλλα προϊόντα που λαμβάνονται από ζώα και δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, μεταξύ των οποίων και τα ωοκύτταρα, τα έμβρυα και το σπέρμα. Επομένως, από τις δύο αυτές διατάξεις προκύπτει, όπως επισήμανε και ο γενικός

εισαγγελέας στο σημείο 39 των προτάσεών του, ότι η έννοια των «υποπροϊόντων» του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 και η έννοια των «ζωικών υποπροϊόντων», η οποία ορίζεται στο άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009, δεν συμπίπτουν και ουδόλως παραπέμπουν η μία στην άλλη.

36 Αφετέρου, το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 προβλέπει ότι υλικό που αποτελεί «υποπροϊόν» υπό την έννοια της διατάξεως αυτής δεν θεωρείται απόβλητο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας. Συνεπώς, κατά την προαναφερθείσα διάταξη, οι έννοιες «υποπροϊόν» και «απόβλητο», οι οποίες περιλαμβάνονται στην οδηγία 2008/98, αλληλοαποκλείονται.

37 Αντιθέτως, προκύπτει, ιδίως από τα άρθρα 12 έως 14 του κανονισμού 1069/2009, καθόσον αυτά προβλέπουν, μεταξύ άλλων, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα ζωικά υποπροϊόντα των κατηγοριών 1, 2 και 3, εφόσον συνιστούν απόβλητα, απορρίπτονται ή ανακτώνται μέσω συναποτεφρώσεως, ότι τα «ζωικά υποπροϊόντα», υπό την έννοια του κανονισμού αυτού, μπορούν να συνιστούν «απόβλητα» υπό την έννοια του ορισμού του άρθρου 3, σημείο 1, της οδηγίας 2008/98, στον οποίο παραπέμπει το άρθρο 3, σημείο 27, του κανονισμού 1069/2009.

38 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98 και το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009 έχουν την έννοια ότι υλικό το οποίο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «υποπροϊόν» υπό την έννοια της πρώτης εκ των διατάξεων αυτών μπορεί παρά ταύτα να θεωρηθεί «ζωικό υποπροϊόν» υπό την έννοια της δεύτερης εκ των διατάξεων αυτών.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

39 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006 έχει την έννοια ότι εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού, βάσει της εν λόγω διατάξεως, όλες οι μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009 ή μόνον ορισμένες από τις μεταφορές αυτές, οι οποίες πληρούν ειδικές προϋποθέσεις που επιβάλλει ο τελευταίος ως άνω κανονισμός.

40 Επισημαίνεται ότι το Δικαστήριο έχει ήδη απαντήσει στο ερώτημα αυτό με την απόφαση της 23ης Μαΐου 2019, ReFood (C-634/17, EU:C:2019:443), η οποία δημοσιεύθηκε μετά την ημερομηνία υποβολής της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως.

41 Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006 έχει την έννοια ότι οι μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στον κανονισμό 1069/2009 εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006, πλην των περιπτώσεων στις οποίες ο κανονισμός 1069/2009 προβλέπει ρητώς την εφαρμογή του κανονισμού 1013/2006.

42 Οι περιπτώσεις αυτές περιλαμβάνονται στο άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο β', στο άρθρο 43, παράγραφος 5, στοιχείο β', και στο άρθρο 48, παράγραφος 6, του κανονισμού 1069/2009, που αφορούν ζωικά υποπροϊόντα τα οποία έχουν αναμειχθεί ή μολυνθεί από επικίνδυνα απόβλητα (πρβλ. απόφαση της 23ης Μαΐου 2019, ReFood, C-634/17, EU:C:2019:443, σκέψεις 53 έως 55).

43 Το Δικαστήριο έκρινε συναφώς ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006 δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού βάσει της εν λόγω διατάξεως μόνον οι μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων οι οποίες υπόκεινται στη διαδικασία του άρθρου 48, παράγραφος 1, του κανονισμού 1069/2009, ήτοι τα υλικά των κατηγοριών 1 και 2, υπό την έννοια των άρθρων 8 και 9 του κανονισμού αυτού, καθώς και ορισμένα παράγωγα προϊόντα των υλικών αυτών, αποκλειομένων των ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3,

υπό την έννοια του άρθρου 10 του εν λόγω κανονισμού, τα οποία εξακολουθούν να διέπονται από τον κανονισμό 1013/2006 (πρβλ. απόφαση της 23ης Μαΐου 2019, ReFood, C-634/17, EU:C:2019:443, σκέψη 60).

44 Επομένως, για την ερμηνεία του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006 και, κατά συνέπεια, για την εφαρμογή του κανονισμού 1069/2009 δεν έχει σημασία αν το οικείο υλικό εμπίπτει στην κατηγορία 1, στην κατηγορία 2 ή στην κατηγορία 3.

45 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006 έχει την έννοια ότι οι μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009 εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006, πλην των περιπτώσεων στις οποίες ο κανονισμός 1069/2009 προβλέπει ρητώς την εφαρμογή του κανονισμού 1013/2006.

Επί του τρίτου ερωτήματος

46 Με το τρίτο ερώτημά του, το οποίο πρέπει να εξετασθεί λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που εκτίθενται στις σκέψεις 22 και 23 της παρούσας αποφάσεως και τα οποία παρασχέθηκαν από το αιτούν δικαστήριο όσον αφορά τα υλικά που αποτέλεσαν το αντικείμενο της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης μεταφοράς, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 1 παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006 έχει την έννοια ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται στη μεταφορά μείγματος ζωικών υποπροϊόντων της κατηγορίας 3, υπό την έννοια του άρθρου 10 του κανονισμού 1069/2009, και άλλων υλικών που χαρακτηρίζονται ως μη επικίνδυνα απόβλητα, υπό την έννοια του κανονισμού 1013/2006, και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, εάν η αναλογία των ζωικών υποπροϊόντων στο μείγμα έχει συναφώς σημασία.

47 Καθόσον, όπως υπομνήσθηκε στο πλαίσιο της εξετάσεως του δευτέρου ερωτήματος, το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006 αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού τη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στον κανονισμό 1069/2009, πλην των περιπτώσεων στις οποίες ο τελευταίος ως άνω κανονισμός προβλέπει ρητώς την εφαρμογή του κανονισμού 1013/2006, πρέπει, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο τρίτο ερώτημα, να κριθεί αν ο κανονισμός 1069/2009 έχει εφαρμογή σε μείγμα ζωικών υποπροϊόντων και μη επικίνδυνων αποβλήτων.

48 Η έννοια των «ζωικών υποπροϊόντων», όπως ορίζεται στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 1774/2002, σε συνδυασμό με τα άρθρα 4, 5 και 6 του κανονισμού αυτού, περιελάμβανε «κάθε υλικό που περιέχει τέτοια υποπροϊόντα». Εντούτοις, ο ορισμός της έννοιας «ζωικά υποπροϊόντα», κατά το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού 1069/2009, και τα άρθρα 8, 9 και 10 του κανονισμού αυτού, τα οποία αναφέρονται, αντιστοίχως, στα υλικά των κατηγοριών 1, 2 και 3, δεν διευκρινίζουν πλέον ρητώς κατά πόσον περιλαμβάνουν «κάθε υλικό που περιέχει τέτοια υποπροϊόντα».

49 Ωστόσο, δεν προκύπτει εξ αυτού ότι βούληση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να αποκλείσει από το καθεστώς που θεσπίζει ο κανονισμός 1069/2009 τα ζωικά υποπροϊόντα που αναμειγνύονται με άλλα υλικά.

50 Συναφώς, πρώτον, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 41, παράγραφος 2, στοιχείο β′, και το άρθρο 43, παράγραφος 5, στοιχείο β′, του κανονισμού 1069/2009 προβλέπουν, αντιστοίχως, ότι η εισαγωγή και η διαμετακόμιση, αφενός, καθώς και η εξαγωγή, αφετέρου, ζωικών υποπροϊόντων τα οποία έχουν αναμειχθεί με οποιοδήποτε απόβλητο που έχει χαρακτηρισθεί ως επικίνδυνο με την απόφαση 2000/532, ή τα οποία έχουν μολυνθεί από τέτοια απόβλητα, πραγματοποιούνται, κατά παρέκκλιση, μόνον υπό την προϋπόθεση των απαιτήσεων του κανονισμού 1013/2006.

51 Ομοίως, το άρθρο 48, παράγραφος 6, του κανονισμού 1069/2009 διευκρινίζει ότι, κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 1 έως 5, τα ζωικά υποπροϊόντα ή τα παράγωγα προϊόντα τους που αναφέρονται στις παραγράφους αυτές, ήτοι τα υλικά των κατηγοριών 1 και 2, καθώς και ορισμένα παράγωγα των υλικών αυτών προϊόντα, αναμειγμένα ή μολυσμένα από τέτοια επικίνδυνα απόβλητα, αποστέλλονται σε άλλα κράτη μέλη μόνον υπό τις προϋποθέσεις των απαιτήσεων του κανονισμού 1013/2006.

52 Αν, όμως, τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων και αποβλήτων αποκλείονταν σε κάθε περίπτωση από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού, η προσθήκη σε αυτόν διατάξεων που εισάγουν παρεκκλίσεις για τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων και επικίνδυνων αποβλήτων δεν θα είχε λόγο ύπαρξης.

53 Δεύτερον, το γεγονός ότι τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων και αποβλήτων εμπίπτουν στον κανονισμό 1069/2009 επιβεβαιώνεται, όπως υπογράμμισε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 83 των προτάσεών του, από τις διατάξεις του κανονισμού 142/2011, όπως τροποποιήθηκε με τον εκτελεστικό κανονισμό 2019/1084. Συγκεκριμένα, μολονότι οι τροποποιήσεις που επέφερε ο εκτελεστικός αυτός κανονισμός δεν έχουν εφαρμογή στα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης, επισημαίνεται ότι ο κανονισμός 142/2011, στο παράρτημα VIII, κεφάλαιο III, περιέχει πλέον υπόδειγμα του εμπορικού εγγράφου για τη μεταφορά, εντός της Ένωσης, ζωικών υποπροϊόντων και παραγώγων προϊόντων που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο, σύμφωνα με τον κανονισμό 1069/2009, όπου μνημονεύονται ρητώς, μεταξύ των εμπορευμάτων που πρέπει να συνοδεύονται από το εμπορικό αυτό έγγραφο κατά τη μεταφορά τους στην Ένωση, τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων και μη επικίνδυνων αποβλήτων.

54 Τρίτον, επισημαίνεται ότι, όπως υπενθύμισε και ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 73 και 74 των προτάσεών του, από τις προπαρασκευαστικές εργασίες του κανονισμού 1069/2009 προκύπτει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης εξέτασε ειδικώς το ζήτημα του καθεστώτος που εφαρμόζεται στις μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων και μη επικίνδυνων αποβλήτων και απέκλεισε το ενδεχόμενο τα μείγματα αυτά να εμπίπτουν στις διατάξεις του άρθρου 41, παράγραφος 2, στοιχείο β′, του άρθρου 43, παράγραφος 5, στοιχείο β′, και του άρθρου 48, παράγραφος 6, του κανονισμού αυτού, αποκλείοντας έτσι την υπαγωγή των μεταφορών των εν λόγω μειγμάτων στις διατάξεις του κανονισμού 1013/2006.

55 Επομένως, τόσο από την ύπαρξη διατάξεων που προβλέπουν εξαιρετικό καθεστώς για τα μείγματα ζωικών υποπροϊόντων και επικίνδυνων αποβλήτων όσο και από την εξέταση του κανονισμού 142/2011 και του ιστορικού θεσπίσεως του κανονισμού 1069/2009 προκύπτει ότι ο τελευταίος ως άνω κανονισμός εφαρμόζεται στη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων και μη επικίνδυνων αποβλήτων.

56 Τέταρτον, επισημαίνεται ότι το συμπέρασμα αυτό είναι σε θέση να διασφαλίσει την πρακτική αποτελεσματικότητα των διατάξεων του κανονισμού 1069/2009, ερμηνευομένων υπό το πρίσμα του σκοπού του εν λόγω κανονισμού.

57 Ειδικότερα, ο ως άνω κανονισμός αποσκοπεί, αφενός, στη θέσπιση συνεκτικού και πλήρους πλαισίου υγειονομικών κανόνων εφαρμοστέων, μεταξύ άλλων, στη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν χαρακτήρα αναλογικό ως προς τους κινδύνους για την υγεία που ενέχει ο εκ μέρους των υπευθύνων επιχειρήσεως χειρισμός των υποπροϊόντων αυτών κατά τα διάφορα στάδια της αλυσίδας, από τη συλλογή έως τη χρήση ή την απόρριψή τους, και οι οποίοι θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τούς κινδύνους που ενέχουν για το περιβάλλον οι διάφορες αυτές πράξεις. Αφετέρου, όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 57 και 58 του κανονισμού 1069/2009, αυτός έχει επίσης ως σκοπό, για λόγους συνοχής της νομοθεσίας της Ένωσης, να διευκρινίσει τη σχέση μεταξύ των διατάξεών του και της ενωσιακής νομοθεσίας περί αποβλήτων, ιδίως δε του κανονισμού 1013/2006, όσον αφορά την εισαγωγή, την εξαγωγή και τη μεταφορά ζωικών υποπροϊόντων μεταξύ δύο κρατών μελών (απόφαση της 23ης Μαΐου 2019, ReFood, C-634/17, EU:C:2019:443, σκέψη 49).

58 Ως εκ τούτου, ο νομοθέτης της Ένωσης σκοπό είχε, με τον κανονισμό 1069/2009, ο οποίος εκδόθηκε μετά τον κανονισμό 1013/2006, να θεσπίσει ένα πλήρες πλαίσιο κανόνων εφαρμοστέων στη μεταφορά των ζωικών υποπροϊόντων και να εξαιρέσει, πλην ρητής παρεκκλίσεως, τη μεταφορά των ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006 (απόφαση της 23ης Μαΐου 2019, ReFood, C-634/17, EU:C:2019:443, σκέψη 56).

59 Επομένως, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 81 των προτάσεών του, πρόθεση του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να υπαγάγει όλες τις μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών τέτοιων υποπροϊόντων αναμειγμένων με απόβλητα, στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009, υπάγοντας ταυτόχρονα στο ειδικό καθεστώς που προβλέπει ο κανονισμός 1013/2006 τις μεταφορές των μειγμάτων ζωικών υποπροϊόντων και επικίνδυνων αποβλήτων.

60 Διευκρινίζεται ότι, ελλείψει σχετικών στοιχείων στους κανονισμούς 1013/2006 και 1069/2009, πρέπει να γίνει δεκτό ότι οι κανονισμοί αυτοί δεν προβλέπουν, όσον αφορά την αναλογία ζωικών υποπροϊόντων που περιέχονται σε μείγμα των εν λόγω προϊόντων και μη επικινδύνων αποβλήτων, κανένα ελάχιστο όριο από το οποίο να εξαρτάται η εφαρμογή του άρθρου 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006 και του καθεστώτος που θεσπίστηκε με τον κανονισμό 1069/2009.

61 Ωστόσο, η διευκρίνιση αυτή δεν αίρει την υποχρέωση των αρμοδίων διοικητικών και δικαστικών οργάνων να εφαρμόζουν το καθεστώς που θεσπίζει ο κανονισμός 1013/2006 σε περιπτώσεις στις οποίες προκύπτει από συγκεκριμένες, κρίσιμες και συγκλίνουσες ενδείξεις ότι ο οικείος επιχειρηματίας εισήγαγε, στα απόβλητα που αποτελούν αντικείμενο μεταφοράς, ποσότητα ζωικών υποπροϊόντων της οποίας η παρουσία δικαιολογείται αποκλειστικώς και μόνον από τον σκοπό αποφυγής της εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006 και τεχνητής δημιουργίας των προϋποθέσεων εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009.

62 Πράγματι, σε τέτοιες περιπτώσεις, οι οποίες καταδεικνύουν την ύπαρξη καταχρηστικής πρακτικής, η ανάγκη διαφυλάξεως της πρακτικής αποτελεσματικότητας της νομοθεσίας της Ένωσης απαιτεί την εφαρμογή του κανονισμού 1013/2006, δεδομένου ότι το αντικείμενο και ο σκοπός του συγκεκριμένου κανονισμού υπερισχύουν, υπό τις περιστάσεις αυτές, έναντι εκείνων του κανονισμού 1069/2009.

63 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ', του κανονισμού 1013/2006 έχει την έννοια ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται στη μεταφορά μείγματος ζωικών υποπροϊόντων κατηγορίας 3, υπό την έννοια του άρθρου 10 του κανονισμού 1069/2009, και άλλων υλικών που χαρακτηρίζονται ως μη επικίνδυνα απόβλητα, υπό την έννοια του κανονισμού 1013/2006. Το ποσοστό των ζωικών υποπροϊόντων στο μείγμα δεν έχει συναφώς σημασία.

Επί των δικαστικών εξόδων

64 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πέραν των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών, και το άρθρο 3, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1069/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, περί υγειονομικών κανόνων για ζωικά υποπροϊόντα και παράγωγα προϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από

τον άνθρωπο και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) 1774/2002 (κανονισμός για τα ζωικά υποπροϊόντα), έχουν την έννοια ότι υλικό το οποίο δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως «υποπροϊόν» υπό την έννοια της πρώτης εκ των διατάξεων αυτών μπορεί παρά ταύτα να θεωρηθεί «ζωικό υποπροϊόν» υπό την έννοια της δεύτερης εκ των διατάξεων αυτών.

2) **Το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού (ΕΚ) 1013/2006, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, για τις μεταφορές αποβλήτων, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 135/2012 της Επιτροπής, της 16ης Φεβρουαρίου 2012, έχει την έννοια ότι οι μεταφορές ζωικών υποπροϊόντων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1069/2009 εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1013/2006, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 135/2012, πλην των περιπτώσεων στις οποίες ο κανονισμός 1069/2009 προβλέπει ρητώς την εφαρμογή του κανονισμού 1013/2006, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 135/2012.**

3) **Το άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο δ′, του κανονισμού 1013/2006, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 135/2012, έχει την έννοια ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται στη μεταφορά μείγματος ζωικών υποπροϊόντων κατηγορίας 3, υπό την έννοια του άρθρου 10 του κανονισμού 1069/2009, και άλλων υλικών που χαρακτηρίζονται ως μη επικίνδυνα απόβλητα, υπό την έννοια του κανονισμού 1013/2006, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 135/2012. Το ποσοστό των ζωικών υποπροϊόντων στο μείγμα δεν έχει συναφώς σημασία.**

(υπογραφές)